

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

POPIS POTŘEB PRO NASTAVENÍ SYSTÉMU SOCIÁLNÍ PRÁCE V JEDNOTLIVÝCH ORP A V OBECNÉM POJETÍ

Zpracoval: kolektiv CPKP

Tento dokument byl zpracován v rámci projektu „Společná profesionalizace sociální práce na obcích“ č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015198, který je financován z ESF prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost.

ZÁŘÍ 2021

Obsah

1 .	ÚVOD.....	5
2 .	PRŮBĚH A ZAMĚŘENÍ REALIZOVANÉHO ŠETŘENÍ.....	5
2 .1 .	Cíle, metodologie a průběh šetření	5
3 .	POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU VÝKONU SOCIÁLNÍ POMOCI VE VYBRANÝCH OBCÍCH I . TYPU Z POHLEDU JEJICH SAMOSPRÁV.....	7
3 .1 .	Společné rysy vybraných obcí v jednotlivých sledovaných SO ORP	7
3 .2 .	Specifika obcí ležících na území SO ORP Dobříš.....	9
3 .3 .	Specifika obcí ležících na území SO ORP Hořovice.....	10
3 .4 .	Specifika obcí ležících na území SO ORP Vlašim	11
3 .5 .	Specifika obcí ležících na území SO ORP Votice	12
4 .	POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE NA OBCI Z POHLEDU SAMOSPRÁV OBCÍ III. TYPU	14
4 .1 .	Výkon sociální pomoci ve SO ORP Dobříš, Hořovice, Vlašim a Votice – společné rysy	14
5 .	POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE NA OBCI Z POHLEDU SOCIÁLNÍCH PRACOVNIC – ZÁSTUPCŮ SOCIÁLNÍCH ODBORŮ	16
5 .1 .	Výkon sociální práce na obci z pohledu realizovaného šetření	16
5 .2 .	Zmiňovaní partneři pro výkon sociální práce na obci	17
5 .3 .	Činnosti sociálních pracovníků v přímé práci s klientem.....	19
5 .4 .	Nástroje přímé sociální práce s klientem.....	19
5 .5 .	Cílové skupiny.....	21
5 .6 .	Sociální práce, sociální pomoc na obcích I . typu.....	22
5 .7 .	Administrativa a výkaznictví v sociální práci	23
5 .8 .	Vnitřní komunikace úřadu	25
5 .9 .	Pracovní podmínky, vybavení a pracovní prostředí.....	25
5 .10.	Postavení odboru uvnitř úřadu, vztahy (spolupráce a komunikace) v rámci úřadu .	26
5 .11.	Možnosti profesního růstu	26
5 .12.	Výkon sociální práce ve SO ORP Vlašim- Odbor sociální a zdravotní MěÚ Vlašim ...	28
5 .13.	Výkon sociální práce ve SO ORP Dobříš– Sociální odbor MěÚ Dobříš	29
5 .14.	Výkon sociální práce ve SO ORP Hořovice- Odbor sociálních věcí, zdravotnictví a školství MěÚ Hořovice	31
5 .15.	Výkon sociální práce ve SO ORP Votice- Odbor sociálních věcí MěÚ Votice.....	32
6 .	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	34

Slovníček pojmů

Sociální kurátor – specifické označení pracovníka zařazeného do obecního úřadu obce s rozšířenou působností a vykonávajícího agendu státní správy podle § 92, písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Sociální kurátoři v rámci výkonu činností sociální práce navíc využívají i další platné právní předpisy, například § 2, odst. 6, zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, a plní povinnosti dle dalších právních předpisů, například: v řádu výkonu trestu odnětí svobody, řádu výkonu vazby, v zákoně č. 190/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Sociální pracovník - specifické označení pracovníka zařazeného do obecního úřadu obce s rozšířenou působností a vykonávajícího agendu státní správy podle § 92, písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

1. ÚVOD

Naše organizace Centrum pro komunitní práci střední Čechy od dubna 2020 do března 2022 realizuje projekt „Společná profesionalizace sociální práce na obcích“, který se zaměřuje na rozvoj a profesionalizaci sociální práce ve 4 obcích s rozšířenou působností (ORP). Jedná se o ORP Dobříš, Hořovice, Vlašim a Votice.

Jedním z výstupů našeho projektu jsou doporučení pro nastavení systému sociální práce na obcích ORP a v ostatních spádových obcích, kde je sociální práce vykonávána. Pro potřeby zpracování těchto doporučení jsme popsali současné potřeby obcí, současné postupy a praxi z několika pohledů.

2. PRŮBĚH A ZAMĚŘENÍ REALIZOVANÉHO ŠETŘENÍ

2.1. Cíle, metodologie a průběh šetření

Cílem tohoto šetření je identifikace činností, které v oblasti sociální práce a sociální pomoci vykonávají jednotlivé obce v území, sociální odbory a další zainteresované subjekty. Za důležité v rámci tohoto šetření považujeme popis a hodnocení toho, jak sociální práci a sociální pomoc na obci vnímají zástupci jednotlivých samospráv obcí I. a III. typu¹, zaměstnankyně sociálních odborů, případně další odborníci v území.

Pro účely tohoto šetření byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda individuálních hloubkových rozhovorů, a to především proto, že nám umožnila přistupovat v průběhu rozhovorů k jednotlivým účastníkům (respondentům) zcela individuálně.

Kvalitativní výzkumný přístup byl dlouhou dobu považován za protipól kvantitativních výzkumných strategií (především dotazníkových šetření), případně za jejich doplněk. V současné době má však ve výzkumných strategiích plnohodnotné postavení. Kvalitativní přístup umožňuje získat velké množství dat od relativně malého počtu účastníků šetření a používá se v případech, kdy je potřeba zkoumané jevy hlouběji pochopit. Díky tomuto přístupu dochází ke komplexnímu popisu názorů účastníků v přirozeném prostředí a analýze získaných informací, tak jak tomu nastalo i v případě tohoto šetření.

V rámci šetření byla dodržena etická pravidla výzkumu. Jednalo se o:

- poučený (informovaný) pasivní souhlas,
- svobodu odmítnutí,
- anonymitu (limitovanou specifiky místa realizace šetření a zadavatele).

¹ Ve sledovaném území se obec II. typu nenachází.

V rámci šetření jsme oslovili 3 skupiny respondentů. Jednalo se o:

- zástupce samospráv obcí I. typu,
- zástupce samospráv obcí III. typu
- a sociální pracovníce působící v území

Polostrukturované hloubkové rozhovory byly vedeny dle předem připravených plánů, které byly připraveny pro každou cílovou skupinu zvlášť. Pro upřesnění uvádíme souhrn témat, která nás v rámci šetření zajímala.

V rámci rozhovorů se zástupci místních samospráv/obcí I. a III. typu:

1. Pohled na sociální oblast/zkušenosti
2. Stručné představení obce vzhledem k tématu šetření
3. Popis sociální práce na obci (s ohledem na odlišnosti obcí I. a III. typu)
4. Hodnocení sociální práce na obci (s ohledem na odlišnosti obcí I. a III. typu)
5. Podrobnější popis problematických témat a včetně návrhů na jejich řešení
6. Intervenční nástroje projektu na zlepšení sociální práce na obcích

V rámci rozhovorů se zástupkyněmi sociálních odborů:

1. Profesní představení respondentky/popis pracovních činností
2. Popis a hodnocení vykonávané sociální práce na obci (s ohledem na celý sociální odbor)
3. Možnosti k zvyšování kompetencí/profesního růstu, hodnocení práce a pracovních podmínek respondenta
4. Intervenční nástroje projektu na zlepšení sociální práce na obcích (supervize, případové konference)

Konkrétně proběhlo:

- 15 rozhovorů se zástupci (starostů či místostarostů) obcí I. typu ve sledovaném území,
- 6 rozhovorů se zástupci samospráv obcí III. typu,
- 15 rozhovorů se sociálními pracovníci působícími v území (se 3 z nich byly realizovány 2 rozhovory).

Šetření tak prezentuje vyhodnocení 39 hloubkových individuálních rozhovorů a poskytuje tak důležité vstupy pro pozdější evaluaci implementace jednotlivých aktivit projektu.

Rozhovory byly realizovány od května 2020 do února 2021.

Z důvodu kontextu a podoby výkonu sociální práce na jednotlivých typech obcí a zároveň z důvodu rozdílných kompetencí jednotlivých typů respondentů jsme se pro zachování přehlednosti rozhodli zjištění dále prezentovat ve třech rovinách, a to na popis sociální práce z pohledu místních samospráv obcí I. typu, obcí III. typu a zaměstnanců sociálních odborů.

3. POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU VÝKONU SOCIÁLNÍ POMOCI VE VYBRANÝCH OBCÍCH I. TYPU Z POHLEDU JEJICH SAMOSPRÁV

Cílem realizovaných individuálních hloubkových rozhovorů prezentovaných v této části dokumentu byl popis současného stavu výkonu sociální pomoci na vybraných obcích I. typu SO ORP Dobříš, SO ORP Hořovice, SO ORP Vlašim a SO ORP Votice.

Shrnujeme zde zjištění z 15 individuálních hloubkových rozhovorů se zástupci obcí I. typu (starostů či místostarostů) ve sledovaných územích.

3.1. Společné rysy vybraných obcí v jednotlivých sledovaných SO ORP

Z rozhovorů vyplynulo, že ne každý zástupce obce (ve většině případů se jednalo o starosty či místostarosty obcí) se dobře orientuje v sociální oblasti, tedy konkrétně v sociálních službách a v oblasti sociální práce. Případná erudovanost zástupců samospráv v daných tématech úzce souvisí především s jejich předchozími osobními či profesními zkušenostmi a s tím, zda mají osobní zkušenost jako veřejní opatrovníci. Obecně lze říci, že sociální oblast respondenti vnímali v mnohem širší rovině, než je „pouhé“ řešení nepříznivé sociální situace (v tomto pojetí je sociální oblast vnímaná v našem šetření). Převažovalo u nich zaměření na další sociální oblasti, za které je považováno školství, volný čas a někdy i zdravotnictví.

Za zásadní zjištění považujeme fakt, že většina zástupců vedení obcí nemá dostatečné povědomí o agendě sociálních odborů na obcích s rozšířenou působností, nezná jejich povinnosti a kompetence, a tedy ani oblasti, ve kterých nejen, že svým občanům mohou pomoci, ale mají dokonce za povinnost v nich konat. Pracovnice sociálních odborů se starosty či jinými zástupci obcí komunikují převážně spíše nárazově. Intenzivnější spolupráce probíhá v případech, kdy je nutno projednávat kazuistiky rodin v péči OSPOD a hledat řešení nepříznivé situace těchto rodin, nebo kdy je nutné vyřešit nepříznivou sociální situaci některého obyvatele obce² (např. zajištění pečovatelské služby, pomoc při jednání s ÚP ČR, řešení osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením a další³). Z tohoto důvodu by zástupci samospráv uvítali metodiku sociální práce na ORP, která by popsala přesné kompetence a povinnosti obce s rozšířenou působností i ve vztahu k obcím I. typu.

Vlastní aktivity jednotlivých obcí dotýkající se sociální oblasti se zaměřují především na cílovou skupinu seniorů, poté na rodiny s dětmi a cílovou skupinu dětí a mladých dospělých. Častěji opomíjí potřeby osob se zdravotním postižením, případně osob ohrožených sociálním vyloučením.

² Mnohdy se jedná o situace, kterým není zprvu věnována dostatečná pozornost a obce se tak na OSPOD, sociální pracovnice či poskytovatele sociálních služeb obracejí až v momentě, kdy je situace již složitě řešitelná.

³ Další dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Žádná z oslovených obcí nezajišťovala v době šetření sociální služby, dle názoru respondentů je tato činnost pro malé obce finančně nereálná. Obce však často zajišťují tzv. návazné služby, tedy např. vyčlenění obecní byty pro seniory, případně pro mladé rodiny, zajistí dovážku obědů pro seniory, svozy k lékaři, podporují setkávání seniorů či zajišťují sezónní práce pro uchazeče evidované na Úřadu práce ČR.

Pokud nás zajímala témata, která zástupci jednotlivých obcí vnímali jako sociální problémy, které v obci řeší, zaznamenali jsme ve většině případů odpovědi typu „žádné problémy v této oblasti se v naší obci nevyskytují“. Zdá se, že v malých obcích často sociální problematiku nevnímají nebo ji neřadí mezi témata, která by se obce výrazně dotýkala. Respondenti uváděli, že v malých obcích funguje především „rodinná pospolitost“ či „sousedská výpomoc a kontrola“. Přesto však v některých případech byly zmíněny konkrétní situace obyvatel, kteří jsou závislí na pomoci ze strany obce. Jednalo se však pouze o ojedinělé případy, které zástupci obcí řeší individuálně, často prostřednictvím své osobní zainteresovanosti v rámci konkrétní pomoci. Pouze v některých případech jsme se setkali s tím, že obce řešily nepříznivou sociální situaci svých obyvatel ve spolupráci se sociálními službami působícími v území. Tato skutečnost může vyplývat ze zjištění, že někteří účastníci našeho šetření přehled o sociálních službách působících na území jejich obcí v podstatě neměli a v dané problematice se neorientovali. Sociální pomoc je tak na obcích I. typu vykonávána velmi často „intuitivně“ různými pracovníky úřadu bez využití odborné podpory sociálních služeb či ze strany ORP.

Malé obce obecně trápí několik společných problémů, které se sociální oblastí přímo souvisí, případně se dotýkají ohrožených skupin obyvatel.

Jako problém je vnímaná absence obchodů. Pokud je obchod v obci uzavřen, tento problém se dotýká především starších obyvatel, jelikož právě oni nemají možnost pravidelného nákupu ve městech. Dalším problémem může být i chybějící restaurace, která bývá velmi důležitým prvkem v chodu vesnice. Je to místo, kde se obyvatelé setkávají, kde se probírá dění v obci, fungují neformální komunikační kanály, a kde může obec také případně realizovat komunitní akce (dochází zde k upevnění sociálních vazeb mezi obyvateli obce).

Dalším z klíčových problémů, který je propojen s mnoha dalšími, je autobusová doprava. Na autobusovou dopravu jsou opět odkázány, vyjma dětí a mládeže, specifické skupiny obyvatel, tedy senioři, osoby s omezenou mobilitou či další osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Vedení samospráv obecně velmi zatěžuje narůstající byrokracie. Pokud je starosta či místostarosta obce neuvolněný, tedy vykonává funkci vedle svého zaměstnání, vyřizování agendy zabírá veškerý volný čas. Pociťují tak nedostatek času na komunikaci s obyvateli obce a konkrétní řešení jejich problémů.

V neposlední řadě bychom rádi zmínili, že zástupci obcí oceňují zapojení do různých mikroregionálních skupin (MAS, mikroregiony, svazky obcí apod.), jelikož, kromě dotací na různé společné investiční i neinvestiční akce, tato seskupení umožňují sdílení a výměnu zkušeností. Starostové pozitivně vnímají, pokud mají možnost se vzájemně potkávat v rámci jakékoliv platformy. Oceňují, pokud takové setkání pořádá obec s rozšířenou působností, i to, pokud je v rámci těchto setkání realizováno vzdělávání či setkání se zástupci jednotlivých odborů městských úřadů obcí III. typu. Zmiňují také, že je pro ně přínosem, pokud se sociální problematika řeší v rámci těchto platforem.

Jako příklad dobré praxe se v průběhu šetření ukázalo zavedení jednotného systému v oblasti koordinace sociální pomoci na území Mikroregionu Voticko⁴. Vytvoření této pozice vnímají zástupci obcí jako svou podporu v sociální oblasti.

V průběhu zpracovávání analýzy na výše uvedená témata se ukázalo, že každé území má svá specifika, a proto dále prezentujeme výsledky za jednotlivá SO ORP.

3.2. Specifika obcí ležících na území SO ORP Dobříš⁵

Mimo činnosti, které vykonává a jsou zajištěné Sociálním odborem MěÚ Dobříš, jsou v území aktivity v sociální oblasti realizovány i ze strany MAS Brdy - Vltava, o.p.s.⁶ Aktivity této organizace započaly v roce 2011, kdy byl vytvářen Komunitní plán sociálních služeb regionu Brdy - Vltava. Jednou z aktivit v sociální oblasti bylo vytvoření Sociálního fondu regionu Brdy - Vltava⁷, do kterého jsou shromažďovány prostředky od obcí i veřejnosti a ty jsou následně prostřednictvím výzev rozdělovány mezi místní poskytovatele sociálních a návazných služeb.

Zapojené obce kladně hodnotí princip paušálního příspěvku od obcí do tohoto fondu, který je stanoven předem daný. Tuto aktivitu vnímají jako ulehčení své práce, jelikož se v dané problematice neorientují, nerozumí činnosti sociálních služeb a nedokáží určit jejich potřebnost pro obec.

Přesto se některé obce do této aktivity samy nezapojily. Tyto obce naopak chtějí obecní finance adresovat na konkrétní účely a pro své konkrétní obyvatele. Rozdíl mezi těmito skupinami obcí jsme zaznamenali především v přístupu než ve znalosti dané problematiky.

⁴ <https://www.mikroregionvoticko.cz/>

⁵ Správní obvod obce s rozšířenou působností DOBŘÍŠ je vymezen územím 24 obcí: Borotice, Čím, Daleké Dušníky, Dobříš, Drevníky, Drhovy, Hřiměždice, Chotilsko, Korkyně, Malá Hraštice, Mokrovraty, Nečín, Nová Ves pod Pleší, Nové Dvory, Nový Knín, Obořiště, Ouběnice, Rosovice, Rybníky, Stará Huť, Svaté Pole, Velká Lečice, Voznice, Županovice.

⁶ <http://www.brdy-vltava.cz/>

⁷ <http://www.brdy-vltava.cz/hlavni-oblasti/socialni-oblast/socialni-fond/>

Z hlediska pohledu zástupců obcí je v území dominantním poskytovatelem sociálních služeb Charita Starý Knín⁸, která poskytuje terénní, ambulantní a pobytové sociální služby zaměřené na pomoc rodinám s dětmi, seniorům a osobám se zdravotním postižením. I v tomto případě respondenti uváděli, že pokud by zde tato organizace nepůsobila, práce obce pro sociální oblast by musela být o mnoho významnější.

Sociální práci na obci realizovanou Sociálním odborem MěÚ Dobříš nebyli schopni oslovení zástupci obcí hodnotit, a to především z nedostatku zkušeností. S agendou, kompetencemi a povinnostmi odboru zástupci samospráv seznámeni nebyli.

Problematika veřejného opatrovnictví byla v jednom případě konzultována se zainteresovaným advokátem.

V území také aktivně působí Svazek obcí Novoknínska a Dobříšska⁹. Jedná se o další platformu, kde se zástupci obcí setkávají a sdílejí zkušenosti.

3.3. Specifika obcí ležících na území SO ORP Hořovice¹⁰

Odbor sociálních věcí, zdravotnictví a školství MěÚ Hořovice je klíčovým a aktivním účastníkem rozvoje sociálních služeb na Hořovicku. Odbor v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb vyhodnocuje aktuální stav v území, dostupnost sociálních a návazných služeb pro jednotlivé cílové skupiny uživatelů a zároveň zjišťuje konkrétní potřeby uživatelů (včetně potencionálních uživatelů) sociálních služeb. V rámci území působí Mikroregion Hořovicko, který se na základě svého zaměření sociální oblasti nevěnuje.

Oslovení starostové zmiňovali oporu, kterou ke své práci mají v Odboru sociálních věcí, zdravotnictví a školství MěÚ Hořovice (dále sociální odbor). Jako velmi přínosné hodnotí setkávání starostů s poskytovateli sociálních služeb v území, které Sociální odbor pořádá. Dále pozitivně hodnotí také spolupráci s OSPOD.

Díky aktivitě sociálního odboru působí na Městském úřadu Hořovice bezplatná psychologická poradna, která je klientům k dispozici 1x za 14 dní. V průběhu roku 2019 začala fungovat bezplatná právní poradna na Městském úřadě Hořovice, na podzim 2019 otevřela právní poradnu v Hořovicích také Charita Beroun.¹¹ Obě poradny nabízejí také dluhové poradenství.

⁸ <http://www.socialnipece.cz/>

⁹ <http://www.mestodobris.cz/svazek-obci-dobriscka-a-novokninska/os-9522>

¹⁰ Správní obvod obce s rozšířenou působností HOŘOVICE je vymezen územím 37 obcí: Běštín, Březová, Bzová, Cerhovice, Drozdov, Felbabka, Hořovice, Hostomice, Hředle, Hvozdec, Chaloupky, Chlustina, Jivina, Komárov, Kotopeky, Lážovice, Lhotka, Libomyšl, Lochovice, Malá Víska, Neumětely, Olešná, Osek, Osov, Otmíče, Podluhy, Praskolesy, Rpety, Skřípel, Tlustice, Točnick, Újezd, Velký Chlumec, Vižina, Zaječov, Záluží, Žebrák.

¹¹ V roce 2021 byla činnost právní poradny Charity Beroun ukončena. Nově byla zahájena spolupráce s organizací Člověk v tísni - pracovnice poradny poskytuje dluhové poradenství 1x za 14 dní na Městském úřadě v Hořovicích.

Nabídka sociálních služeb pro lidi bez domova se díky aktivitě sociálního odboru od roku 2019 rozšířila o denní centrum a zajímavý projekt Teplá židle. Početnou skupinu lidí ohrožených sociálním vyloučením představují na Hořovicku cizinci. Jejich počet za poslední dva roky výrazně stoupl v souvislosti s rozvojem průmyslových zón v území. Vzrostl také počet rodin s dětmi, jejichž rodiče přišli do ČR za prací. Na tento fakt se sociální odbor snaží reagovat a s touto cílovou skupinou kontinuálně pracuje.

V ORP Hořovice dále působí několik organizací, které realizují aktivity zaměřené na koordinovanou pomoc neformálních pečujících.

Z hlediska pohledu respondentů je v území dominantním poskytovatelem sociálních služeb Digitus Mise, z.ú.¹², který poskytuje terénní a ambulantní sociální služby.

3.4. Specifika obcí ležících na území SO ORP Vlašim¹³

Probíhají zde setkávání starostů, které organizuje město Vlašim. Tato setkání jsou velmi pozitivně přijímána.

Z hlediska pohledu zástupců obcí jsou v území dominantními poskytovateli sociálních služeb Pečovatelská služba okresu Benešov¹⁴ a Charita Vlašim¹⁵, kteří poskytují terénní sociální služby. I v tomto případě vnímají, že pokud by zde tyto organizace nepůsobily, práce obce v sociální oblasti by musela být o mnoho významnější.

V území ORP Vlašim jsme se také setkali s obcí, kde se sociální pomoc realizuje v rámci místní farnosti. Pan farář tak podchycuje a uspokojuje nejen duchovní potřeby obyvatel, ale předává i konkrétní informace o případné potřebě obyvatel pomoci, podpory či péče starostovi obce.

Konkrétní kompetence a povinnosti Odbor sociální a zdravotní MěÚ Vlašim (dále sociální odbor) v souvislosti se sociální prací na obci zástupci samospráv dle svých slov neznají. Na druhou stranu se na sociální odbor pravděpodobně často obrací v případě potřeby informací a konzultací. Tyto kontakty probíhají jednorázově, vždy v případě konkrétní potřeby. Také spolupráci v rámci OSPOD hodnotili velmi kladně. Od obce s rozšířenou působností očekávají řešení sociální situace osob, kterou již nejsou schopny vyřešit. Pravidelná setkávání se sociálním

¹² <http://digitusmise.com/>

¹³ Správní obvod obce s rozšířenou působností VLAŠIM je vymezen územím 48 obcí: Bernartice, Bílkovice, Blažejovice, Borovnice, Ctiboř, Čechtice, Děkanovice, Dolní Kralovice, Dunice, Hradiště, Hulice, Chlum, Chmelná, Javorník, Kamberk, Keblov, Kladruby, Kondrac, Křivsoudov, Kuňovice, Libež, Loket, Louňovice pod Blánkem, Miřetice, Mnichovice, Načeradec, Ostrov, Pavlovice, Pravonín, Psáře, Radošovice, Rataje, Řimovice, Slověnice, Snět, Soutice, Strojetic, Studený, Šetějovice, Tehov, Tichonice, Tomice, Trhový Štěpánov, Veliš, Vlašim, Vracovice, Všechlapy, Zdislavice.

¹⁴ <https://www.ps-benesov.cz/>

¹⁵ <https://vlasim.charita.cz/>

odborem nejsou, ale pracovnice odboru 1 – 2 x ročně obce navštíví (řeší se nějaký případ nebo se jedná pouze o návštěvu). Dále dostává obec od sociálního odboru pozvánky na různé přednášky týkající se sociální problematiky.

Odbor sociální a zdravotní MěÚ Vlašim také mapuje potřeby obyvatel území prostřednictvím dotazníkového šetření. Oslovení respondenti byli však k této metodě sběru dat skeptičtí.

3.5. Specifika obcí ležících na území SO ORP Votice¹⁶

Od února 2019 je obcím ve SO ORP Votice k dispozici koordinátorka sociální práce Mikroregionu Voticko (úvazek koordinátorky je od února 2022 snížen z jednoho celého úvazku na 0,5 úvazku).¹⁷ Koordinátorka sociální práce vyhledává osoby, které potřebují pomoc, poskytuje poradenství v sociální oblasti, pomáhá osobám sociálně vyloučeným, osobám v nepříznivé sociální situaci, ohroženým ztrátou bydlení, pomáhá při řešení problémů s dluhy, doprovází za potřebnou službou a pomáhá také s vyřizováním dokladů, případně příspěvků z Úřadu práce ČR. Díky této pozici se tak dostává sociální práce do obcí I. typu. Koordinátorka má zároveň vyhrazené dny, kdy je možné ji navštívit v kanceláři umístěné v objektu votického Kláštera sv. Františka z Assisi.

Z pohledu OSV je potřeba pozici koordinátora sociální práce jasně vymezit, a to jak časově, tak kompetencemi, a eliminovat bezhraniční pojetí a suplování dalších dostupných aktérů pomoci, jako je pečovatelská služba, OSV, krizový intervent apod.

Mikroregion obce prostřednictvím své koordinátorky informuje, jaké sociální služby jsou v území poskytovány a jak jsou využívány. Doporučení Mikroregionu Voticko v oblasti podpory jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb jsou obcemi ve většině případů akceptována, obce pozitivně vnímají především fakt, že se této problematice nemusí věnovat a rozhodovat v ní.

Mikroregion Voticko, ve spolupráce s Odborem sociálních věcí, dále pro sociální oblast rozděljuje finance ze společného fondu¹⁸. V rámci přerozdělování těchto financí pak úzce spolupracuje s Odborem sociálních věcí MěÚ Votice (dále sociální odbor).

Starostové obcí se také v rámci platformy Mikroregionu Voticko setkávají a společně řeší sociální témata. Pravidelně se tak konají setkání, kde se mohou řešit aktuální potřeby obcí. Vedoucí Odboru sociálních věcí také jeden za rok informuje Mikroregion (všechny starosty) o

¹⁶ Správní obvod obce s rozšířenou působností VOTICE je vymezen územím 15 obcí: Červený Újezd, Heřmaničky, Jankov, Ješetice, Mezno, Miličín, Neustupov, Olbramovice, Ratměřice, Smilkov, Střeziměř, Vojkov, Votice, Vrchotovy Janovice, Zvěstov.

¹⁷ <http://mikroregionvoticko.cz/index.php?page=soc.prace>

¹⁸ <http://mikroregionvoticko.cz/index.php?page=soci%C3%A1ln%C3%AD-fond-orp-votice>

činnostech a konkrétních případech klientů, naposledy byla například řešena agenda zvláštního příjemce pro všechny obce v území Voticka.

Obce tak shodně deklarují, že „sociální problematiku neřeší“, jelikož prostřednictvím pozice koordinátorky sociální práce v území existuje jednotný systém pro práci v sociální oblasti, jako je např. zjišťování potřebnosti sociální práce pro občany, spolupráce se sociálními službami nebo se sociálním odborem. Tento nastavený systém také zajišťuje jednotnou koncepci postupů a plánování v oblasti sociální problematiky.

Z hlediska pohledu obcí je v území dominantním poskytovatelem sociální služby Charita Starý Knín, který poskytuje terénní sociální služby.

Sociální práci na obci realizovanou Odborem sociálních věcí MěÚ Votice nebyli schopni oslovení zástupci obcí hodnotit, a to především z nedostatku zkušeností. Dle jejich slov s agendou, kompetencemi a povinnostmi sociálního odboru zástupci samospráv seznámeni nebyli.¹⁹ V případě problémů v této oblasti se obrací především na koordinátorku sociální práce Mikroregionu Voticko.

¹⁹ OSV pravidelně každý rok předává letáky o činnosti OSV a OSPOD pro starosty a jejich občany.

4. POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE NA OBCI Z POHLEDU SAMOSPRÁV OBCÍ III. TYPU

Cílem této části šetření byl popis současného stavu výkonu sociální pomoci na vybraných obcích z pohledu samosprávy obce III. typu, konkrétně politiků zodpovědných za sociální oblast.

Cílem realizovaných rozhovorů byla identifikace činností, které v této oblasti vykonávají jednotlivé obce, jak sociální práci na obci III. typu vnímají zástupci jednotlivých samospráv, jak probíhá komunikace mezi obcemi I. typu a obcí III. typu.

Šetření se účastnilo celkem 6 zástupců samospráv měst Dobříš, Hořovice, Vlašim a Votice.

4.1. Výkon sociální pomoci ve SO ORP Dobříš, Hořovice, Vlašim a Votice – společné rysy

Oslovení respondenti neměli dostatek znalostí konkrétních výkonů sociální pomoci, zajímají se především o oblast sociální politiky, velmi často především ve vztahu k bydlení. Na druhou stranu se často sami angažují v konkrétních případech a jejich řešení, vnímají problémy konkrétních skupin obyvatel. Někteří respondenti prokázali velmi dobrou znalost území ve vztahu k dostupným sociálním a návazným službám.

Míra spolupráce jednotlivých respondentů se sociálními odbory se lišila. Někteří deklarovali znalosti o praktickém fungování sociálních odborů, vnímali např. jejich personální poddimenzování. Na druhou stranu někteří si uvědomovali, že jejich kontakt se sociálním odborem je spíše sporadický, a to především z důvodu jiných témat, z jejich pohledu témat s vyšší prioritou, které v rámci své pozice řeší.

V rámci šetření zástupci obcí s rozšířenou působností většinu sociální pomoci popisovali především ve vztahu k obci s rozšířenou působností, tedy popisovali ji například jako práci s osobami bez přístřeší, které se v menších obcích nevyskytují, či práci s osobami žádajícími o byty zvláštního určení. Někteří uvedli, že obce I. typu takové problémy nemají, případně, že nemají informace, že se se svými problémy na zaměstnance sociálního odboru obrací.

Ve vztahu k výkonu sociální práce na obcích I. typu zmiňovali především aktivity ve vztahu k sociálně-právní ochraně dětí. Na druhou stranu jsme se setkali i s názorem, kdy respondentka přesně popisovala svá očekávání ve vztahu k obcím I. typu. Dle jejího názoru by sociální odbory měly pomoci obcím v řešení problému, zajistit orientaci v problémech a jejich informovanost. Jako důležitou vnímala také podporu obcí I. typu v otázkách agendy veřejného opatrovnictví. Na druhou stranu by od obcí I. typu očekávala důslednou depistáž²⁰.

²⁰ „Depistáž je jednou ze základních činností sociálního pracovníka, v rámci které jsou systematicky, soustavně, cíleně a včasně vyhledávání jedinci či skupiny ohrožené sociálním vyloučením nebo jinou sociální událostí. Depistáž

V souvislosti dalším rozvojem sociálních odborů byla zmiňována v rámci rozhovorů se zástupci samospráv obcí III. typu tato témata: rozvoj a podpora proaktivity zaměstnanců, zefektivnění rozdělení jednotlivých agend, rozvoj a podpora depistáže, rozvoj a podpora spolupráce s poskytovateli sociálních služeb a rozvoj a podpora spolupráce se školskými zařízeními.

sociální pracovník realizuje v přirozeném sociálním prostředí jedinců či skupin, a to s cílem nabízet jim pomoc při hledání řešení jejich nepříznivé sociální situace a přispívat tím k předcházení a eskalaci negativních sociálních jevů“.

5. POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE NA OBCI Z POHLEDU SOCIÁLNÍCH PRACOVNIC – ZÁSTUPCŮ SOCIÁLNÍCH ODBORŮ

Cílem realizovaných rozhovorů prezentovaných v této části dokumentu byl popis současného stavu výkonu sociální práce na obcích z pohledu zaměstnanců sociálních odborů MěÚ Dobříš, MěÚ Hořovice, MěÚ Vlašim a MěÚ Votice. Šetření se účastnilo celkem 15 respondentů.

Cílem realizovaných rozhovorů byla identifikace činností, které v této oblasti vykonávají zaměstnanci sociálních odborů v rámci sociální práce na obci, kterou upřesňuje Nařízení vlády č. 352/2019.²¹

5.1. Výkon sociální práce na obci z pohledu realizovaného šetření

Sociální práce je zaměstnanci sociálních odborů vnímána jako profesionální pomoc obyvatelům území zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v přirozeném prostředí, tedy v obcích, kde žijí.

V rámci metodik, podle kterých se tato pomoc řídí, respondenti zmiňovali doporučené postupy Odboru sociálních služeb a sociální práce MPSV, které vydává pro praxi krajských a obecních úřadů pověřených obcí a obcí s rozšířenou působností.

Mezi nejčastěji zmiňované agendy oslovených respondentů v rámci šetření patřily:

- veřejné opatrovnictví, sociální pohřby
- podpora osob ve výkonu trestu a jejich rodin
- podpora propuštěných z výkonu trestu
- pomoc v řešení dluhové problematiky
- pomoc při řešení ubytování
- pomoc při hledání zaměstnání
- řešení romské problematiky
- agenda spojená s opiátovými tiskopisy
- zajištění osobních dokladů pro občany apod.

Sociální práce na obci je obsažena zejména v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a v zákoně č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi.

V některých případech byla práce sociální pracovnice kumulována s jinými agendami, např. s agendou plánování rozvoje sociálních a návazných služeb, prevencí kriminality, koordinací protidrogových aktivit, koordinací sociálních služeb, případně s agendou zástupce vedoucího sociálního oddělení či agendou přestupků apod. V těchto případech sociální pracovnice velmi

²¹ <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=352&r=2019>

často zmiňovaly, že vzhledem ke kumulaci úvazků, a tedy snížení prostoru na samotnou sociální práci, nemají dostatečný, tedy potřebný, čas na přímou práci s klienty.

Ne vždy se tak sociální pracovníce v rámci svého úvazku na sociální práci věnují přímé práci s klienty. V některých případech se sociální pracovníce věnuje v rámci svého úvazku na sociální práci pouze koordinaci sociální práce a sociálních služeb v území ORP.

Pozitivně byla naopak vnímána kumulace pozice sociální pracovníce a koordinátora komunitního plánování. Sociální pracovníce má tak možnost přímo vysvětlit a obhájit potřeby a zájmy svých klientů, tedy skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením, a poukazuje na možnosti jejich saturace.

Naopak spojení některých agend je vnímáno jako problematické. Jako příklad uvedeme kumulaci sociální práce s přestupkovou agendou, kdy se zaměstnanec úřadu ocitá ve dvou rolích, v roli pomáhající, ve které zastupuje zájmy klienta, a zároveň v roli represivní, kdy zastupuje zájmy úřadu/obce/státu. Podobná situace nastává, pokud je sociální pracovníce zároveň členka bytové komise. Opět vystupuje ve dvou rolích – v roli, která hájí zájmy klienta, a v roli, která naopak hájí zájmy města.

5.2. Zmiňovaní partneři pro výkon sociální práce na obci

Šetření ukázalo, že pro komplexnost výkonu sociální práce na obci je významná spolupráce s dalšími odborníky.

Jako základní partneři pro výkon sociální práce byly v rámci šetření uvedeni: orgány SPOD, veřejní opatrovníci, pobočky Úřadu práce, Probační a mediační služba ČR, školská zařízení, Vězeňská služba ČR, poskytovatelé sociálních či návazných služeb ve sledovaném území a odbory či komise obcí, které v rámci své agendy řeší bytovou problematiku.

Sociální práce na obci je partnerským subjektem OSPOD²². Respondenti uváděli konkrétní situace spolupráce z praxe, např. vyhledávají ubytování, zaměstnání, věnují se řešení exekucí a dluhové problematiky apod. v rodinách, které jsou v péči kolegyň z OSPOD. Respondenti svoji práci vnímali jako podporu práce kolegyň z OSPOD tak, aby některé kolegyně z OSPOD „nebyly přetížené“.

Šetřením se prolínala otázka, kde končí práce OSPOD a kde začíná práce s jednotlivcem, kterou si pokládali sami respondenti v průběhu rozhovorů. Ukázalo se, že není jasně vymezená hranice mezi těmito agendami (řeší se většinou „ad hoc“), případně jsou tyto hranice vymezené, ale

²² Agenda OSPOD se řídí dle zákona č. 359/1999, Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a zákonem č. 108/2006, Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

toto vymezení vzniklo intuitivně, vždy na základě dohody v rámci jednotlivých odborů, které byly do šetření zapojeny.

Dalším z důležitých partnerů ve výkonu sociální práce v přenesené působnosti jsou pobočky Úřadu práce ČR²³. Sociální pracovníce s ÚP spolupracuje v případech klientů, kteří mají z nejrůznějších důvodů problém s komunikací s touto institucí, sociální pracovníce pak podniká takové kroky, kterými preventivně předchází konfliktním situacím nebo sankčnímu vyřazení z evidence ÚP. V rámci některých území byla velmi dobře hodnocena pravidelná setkávání zaměstnanců sociálních odborů a zaměstnanců ÚP, při kterých se jedná o situaci konkrétních klientů.²⁴ Tato setkání dle respondentů přispívají nejen k efektivnímu řešení klientovy situace, ale také efektivní spolupráci mezi sociálním odborem a příslušným ÚP. V některých územích, především tam, kde chybí jakákoliv pravidelná forma kontaktu mezi sociálním odborem a příslušným ÚP, je tato spolupráce hodnocena silně negativně. Sociální pracovníce si stěžují, že zaměstnanci ÚP se klientům nevěnují, odkazují je na sociální odbory, neplní roli sociální práce v dávkových systémech.

Řešením je pak účast zaměstnanců sociálního odboru na šetření ÚP (řízení o PnP, konkrétně jsme se setkali s postupem, kdy sociální pracovníce poskytne klientům návod/pomůcku, jak se na šetření předem připravit, aby nezapomněl uvést klíčové skutečnosti), případně se po domluvě s ÚP a se souhlasem klienta sociální pracovníce účastní jednotlivých sezení.

Z šetření vyplynulo, že spolupráce s Probační a mediační službou²⁵ (dále PMS) se týká především alternativních trestů, zejména trestů obecně prospěšných prací nebo alternativních trestů spojených s výkonem dohledu a domácího vězení.

V neposlední řadě byla zmiňována spolupráce sociální pracovníce se zdravotnickými zařízeními a poskytovateli sociálních a návazných služeb v území (jejichž cílem je vytváření sítě služeb, které by odpovídaly potřebám klientů). Spolupráce byla některými vnímána jako klíčová. V tomto případě se osvědčuje, pokud se sociální pracovníce účastní přímo komunitního plánování obce. Problém nastává v momentě, kdy nejsou jasné kompetence sociálního odboru a kompetence poskytovatele sociální služby, případně v momentě, kdy se zásadně liší vnímání problematiky konkrétních klientů a tedy i přístup k nim.

Důležité je, aby fungovala i spolupráce sociálních pracovníků s dalšími odbory městských úřadů, např. s bytovými odbory. Bez této klíčové spolupráce nelze z pohledu sociálních pracovníků

²³ Doporučený postup Ministerstva práce a sociálních věcí č. 1 /2012 k realizaci činností sociální práce na obecních úřadech typu II., typu III., újezdních a krajských úřadech předpokládá, že vzdělání a zkušenosti sociálních pracovníků, společně s jejich komunikačními dovednostmi, dokáží účelně využít i při nastavování pravidel vzájemné spolupráce vždy s ohledem na zájem klienta. Ministerstvo práce a sociálních věcí doporučuje, aby každý obecní úřad a každé kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR stanovil kontaktní osobu, která bude koordinovat vzájemnou spolupráci při realizaci sociální práce v daném regionu (MPSV, 2012).

²⁴ Realizovány jsou také případové konference a případová setkání.

²⁵ Povinnosti této služby jsou stanoveny zákonem č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.

efektivně sociální práci na obci vykonávat. Sociální práce je ztížena např. v momentě, kdy obci chybí jakákoliv koncepce bydlení či sociálního bydlení, případně se do řešení této problematiky nezahrnou potřeby sociálních odborů. Ideální pak je, pokud sociální pracovnice může vstupovat do vztahu mezi nájemníkem a správcem/majitelem bytu za účelem udržení bydlení.

Dalším tématem byla spolupráce s Vězeňskou službou ČR a následně s klientem ve výkonu trestu odnětí svobody. Informace se předávají prostřednictvím tzv. hlášenek, tedy „Hlášení změn“ a „Oznámení o nadcházejícím propuštění osoby z výkonu trestu odnětí svobody“, které zasílá Vězeňská služba ČR sociálním pracovnícím obcí III. typu.

V rámci rozhovorů nebyla zmíněna spolupráce se zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy, s městskou policií, Policií ČR, se školskými či zdravotnickými zařízeními či například s Českou správou sociálního zabezpečení.

5.3. Činnosti sociálních pracovníků v přímé práci s klientem

V rámci odhadů, na kolik jsou sociální pracovnice zatíženy administrativou a kolik času se věnují přímé práci s klienty, jsme získali odlišné informace. Patrné však je, že pro většinu zaměstnankyň sociálních odborů činnost, která spojená s administrativou, tvoří vyšší podíl z pracovní doby, než jaký tráví přímou prací s klienty. Respondentky uváděly, že „práce v kanceláři“ tvoří 1/2 až 2/3 jejich pracovní doby. V jednom případě práci v terénu považuje respondentka za klíčovou zejména v práci veřejného opatrovníka.

Činnosti, které vykonávají sociální pracovnice v terénu, jsou především tyto:

- Vyhledávání ohrožených osob.
- Posouzení životní situace klienta pomocí rozhovoru a pozorování.
- Individuální plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění.
- Spolupráce se sociálními či návaznými službami při řešení životní situace klienta.

5.4. Nástroje přímé sociální práce s klientem²⁶

Tato kapitola se věnuje zkušenostem respondentů s jednotlivými nástroji sociální práce a s jejich praktickým využíváním. V rámci všech použitých nástrojů byla zmiňována důležitost důvěry mezi sociální pracovníci a klientem.

Mezi nejčastěji používané nástroje sociální práce zmiňované v průběhu rozhovorů patřilo sociální šetření, sociální poradenství, motivační rozhovory, depistáže, individuální plánování,

²⁶ Sociální pracovník při přímé práci s klientem působí v oblasti přenesené působnosti, tj. v oblasti výkonu státní správy, která je zajišťována obecními úřady obcí s rozšířenou působností.

multidisciplinární setkání či případové konference. Nástroje sociální práce se v první řadě liší na základě cílové skupiny klienta a jeho konkrétních potřeb, vliv na ně však mají i zvyklostní postupy jednotlivých sociálních odborů.

K sociálnímu šetření dochází nejčastěji v přirozeném prostředí klienta, tedy doma, případně v DPS, LDN, nemocnici, psychiatrické léčebně, hospici, v pobytové sociální službě, případně „na ulici“. V souvislosti se sociálními šetřeními byly zmíněny nepříjemné zkušenosti, a to napadení klientem, případně domácím zvířetem. Jako dobrá praxe byla zmiňována realizace sociálního šetření dvou sociálních pracovníků zároveň, kdy klíčová sociální pracovníce provádí sociální šetření, a kolegyně je odborná a osobní podpora. Toto funguje napříč některými sociálními odbory.

Základními metodami, které jsou při sociálním šetření využívány, jsou rozhovor a pozorování. Při rozhovoru se sociální pracovníce snaží o aktivní naslouchání klienta a jeho problémů.

Depistáž byla zmiňována především v kontextu osob bez přístřeší. Díky depistážím získávají pracovníce také informace např. o osamělých klientech, zejména seniorech. Setkali jsme se však i se situací, kdy sociální pracovníce pod pojmem depistáž nevěděla, jakou činnost si představit.

Individuální plánování je ve většině případů realizovatelné u dlouhodobých klientů, jedná se tedy o základní nástroj sociální práce s dlouhodobými klienty. Motivační rozhovory se realizují se všemi cílovými skupinami.

Multidisciplinární setkávání probíhají jako pravidelná setkání komisí a skupin, případně jako setkání ad hoc k danému tématu, kdy konkrétní odborník sdělí informace k tématu a pak se řeší, jak na danou věc nahlíží různí odborníci, kteří se na řešení klientovy nepříznivé situace podílí. Na tato setkání se tak případně přizvou členové komisí, zástupci ÚP, PČR, zainteresovaní lékaři atd. Cílem setkání je především sjednotit praxi a přístup jednotlivých zainteresovaných aktérů, sdílet zkušenosti a vzájemně se informovat o možnostech a limitech spolupráce a o nových trendech.

V některých územích probíhají tzv. případová setkání, jejichž pravidla jsou oproti případovým konferencím vnímána jako „volnější“. Témata, která byla respondenty doporučena v tomto kontextu v budoucnu především řešit, byla: mlčenlivost, vzájemná podpora a předání informací. Z našeho šetření dále vyplynulo, že limitem pro realizaci případové konference může být zajištění externího nestranného moderátora.

5.5. Cílové skupiny²⁷

Osoby ve výkonu trestu, osoby po návratu z výkonu trestu, jejich rodiny

Práce s touto cílovou skupinou je podmíněna spoluprací klienta a iniciativou²⁸ sociálního kurátora. Sociální kurátor pracuje s klientem ve všech fázích trestního řízení a po jeho skončení, to je ve výkonu trestu odnětí svobody, případně ve výkonu vazby, i na svobodě. V péči o skupinu občanů propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody (VTOS) a občanů, proti nimž je vedeno trestní řízení, popřípadě, jimž byl výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen, spolupracuje sociální kurátor s Vězeňskou službou ČR, Probační a mediační službou. V případě zájmu sociální kurátor klienta navštěvuje již ve výkonu trestu (ve věznicích či vazebních věznicích, v některých případech však pouze, pokud je zařízení „blízko“ ale také s ohledem na efektivitu setkání, vyhodnocenou sociálním kurátorem), realizuje s ním častou a pravidelnou korespondenci. Po propuštění sociální kurátor podporuje klienta v opětovném začlenění do společnosti. V rámci celého tohoto procesu je velmi důležitá spolupráce, a to také se státními či nestátními organizacemi, s ÚP ČR, případně s rodinami klientů. Výkon sociální kurately pro dospělé se ale netýká pouze samotných odsouzených, ale i jejich rodin, které potřebují pomoci, případně poradit. Sociálním kurátorům ztěžuje práci s touto cílovou skupinou především nedostupnost vhodného bydlení.

V jednom případě sociální kurátorka uvedla, že se snaží v rámci práce s touto cílovou skupinou minimalizovat možnou stigmatizaci, a to tak, že s nimi není realizovaná terénní práce, která by byla v tomto případě kontraproduktivní. Naopak omezení stigmatizujících návštěv v bydlišti klientů, realizace sociální práce v kanceláři sociálního odboru je v rámci této klientely vnímána jako velmi efektivní.

²⁷ Cílovou skupinu sociálního pracovníka v rámci činnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, v § 92 písm. b), kde se jedná o: osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osoby, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Cílová skupina sociálního pracovníka je rovněž vymezena v § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pomoci v hmotné nouzi), dle kterého za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků, nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména: a) je propuštěna z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo b) je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo c) je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo d) nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo e) je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

²⁸ Návštěvy ve věznicích jsou na uvážení a iniciativě sociálního kurátora a stejně tak spolupráce s rodinou klienta a její podpora. Problematicky se jeví zejména tzv. kumulace úvazků, kdy pak dochází k upřednostňování jiných agend.

Rodiny v hmotné nouzi a zadlužené rodiny

Velmi často se jedná o rodiny v péči OSPOD. Nejčastějšími tématy sociální práce je problematika zadlužení, exekucí a hmotné nouze. Jak již bylo zmíněno v textu výše, pokud se jedná o rodiny v péči OSPOD, je často zcela nejasné, kdy začíná sociální práce a kdy se jedná o agendu v rámci OSPOD. Ve většině případů tuto hranici určuje OSPOD, a to především tak, že OSPOD pracuje s dětmi, sociální pracovníce s dospělými. Na druhou stranu jsme se také setkali se situací, kdy se problematice rodin v rámci sociální práce na odboru nevěnuje vůbec, jelikož veškerou sociální práci s rodinou realizuje OSPOD.

Osoby se zdravotním postižením, senioři

Práce s osobami se zdravotním postižením a seniory je částí respondentů velmi blízká, jelikož se před rokem 2012 věnovali agendě dávek pro osoby se zdravotním postižením. Základem práce s touto cílovou skupinou je jejich podpora orientace v agendě sociálních dávek a v oblasti možné pomoci a podpory ve formě sociálních a návazných služeb. Výhodou v práci s těmito klienty je již výše zmiňovaná účast sociálních pracovníků na procesu komunitního plánování sociálních služeb.

Neformální pečující

V některých sledovaných územích se v současné době realizují projekty na podporu neformálních pečujících, které mají vliv i na zintenzivnění sociální práce s těmito klienty na zainteresovaných sociálních odborech. Respondenti uváděli, že až tyto projekty poukázaly na problémy této cílové skupiny. Prioritním tématem při práci s touto cílovou skupinou je pak zajištění informovanosti, sociální pracovníce tak musí opět detailně disponovat znalostmi o dostupných sociálních a návazných službách.

5.6. Sociální práce, sociální pomoc na obcích I. typu

Na sledovaném území se nachází pouze obce I. a III. typu. Sociální práci v území realizují zejména sociální odbory městských úřadů obcí III. typu, které zároveň vykonávají činnosti spadající do kompetencí obcí II. typu.

Někde je praxí, že sociální pracovníce vykonávají depistáže, a to tak, že navštěvují starosty „větších“ obcí, a zajímají se, zda se na území obce vyskytují osoby ohrožené sociálním vyloučením. Zároveň na podněty obcí jezdí do rodin a k jednotlivcům. Dále spolupracují s poskytovateli sociálních služeb, především v oblasti práce s osobami bez přístřeší či osobami ohroženými sociálním vyloučením. Míra těchto aktivit je závislá na výši úvazku na sociální práci, jelikož návštěvy obcí jsou pro sociální pracovníce časově velmi náročné.

Větší obce I. typu mají také sociální komise, případně se obec „ad hoc“ rozhoduje, komu, kdy a jakým způsobem pomoci. Byly zmiňovány zkušenosti, kdy někteří starostové pomáhají v rámci svého volného času, odvezou potřebného k lékaři, na nákup atd. Tato pomoc není nijak systematická a nastavená ve spolupráci se sociálními odbory. V některých případech se tak obce na sociální pracovníce obracují relativně pozdě, jelikož se snaží problémy svých občanů řešit do poslední chvíle samy, neodhadnou nejen své možnosti či kompetence, ale neumí ani samy definovat potřeby konkrétního klienta. Pro spolupráci s obcemi je přínosná prezentace činnosti sociálního odboru na setkání starostů či jasně zavedený systém vzájemné informovanosti. Sociální pracovníce deklarovaly, že pokud se na ně zástupci obcí obrátí, ve většině případů dokáží situaci řešit. Nejčastějším tématem, s kterým zástupci obcí sociální pracovníce kontaktují, je téma veřejného opatrovnictví.

5.7. Administrativa a výkaznictví v sociální práci

Povinností sociálních pracovníků je vést spisovou dokumentaci a participovat na statistických výkazech V 26-01 (statistika V26 je vedena v elektronické podobě, jednou za rok se odesílá krajskému úřadu k termínu, který krajský metodik stanoví).

Za důležité považujeme zjištění, že časové penzum na tuto administrativu je vyšší než časové penzum na přímou práci s klienty. Sociální pracovníce jí věnují většinu času své práce v kanceláři, přestože některé respondentky zmiňovaly rezervy ve vedení těchto spisů a statistik, které omlouvaly preferováním kvality v přímé práci s klienty.

Sociální pracovníce popisovaly postup záznamu práce s klientem takto:

- Vyplnění Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka (SZSP)²⁹, vykazování v OKsystem (v aplikaci OKnouze).
- Elektronická archivace spisu v rámci spisové a skartační evidence úřadu (využití vnitroúřadových aplikací a směrnic).
- Tisk elektronického SZSP a zařazení do papírového spisu klienta - vedení spisu v písemné podobě.

V praxi je tento postup realizován takto (vycházíme z realizovaných rozhovorů se sociálními pracovníci):

Sociální pracovníce vedou sdílenou interní elektronickou složku s písemnými záznamy práce s klienty (včetně Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka), ke které má přístup

²⁹ Podle § 92, § 93 a §93a) zákona o sociálních službách a § 63- § 65 zákona o pomoci v hmotné nouzi jsou sociální pracovníci (po dohodě s ÚOOÚ z roku 2013 podle zákonných předpisů nikdo jiný do systému JIS nesmí mít přístup) povinni v rámci činností sociální práce evidovat práci s klienty. Jedná se vždy pouze o přenesenou působnost, tzn. netýká se obcí I. typu. Pro tyto sociální pracovníky je jasně zákonem stanovena pracovní úroveň a možnost získávání pouze určitých údajů, které byly předem dohodnuty s ÚOOÚ a i nyní jsou v souladu s GDPR. Dále je pro tyto pracovníky stanovena zákonná povinnost mlčenlivosti.

klíčová sociální pracovnice klienta, vedoucí odboru a v době nepřítomnosti jeho zástupce. Je důležité nastavit systém vedení tohoto záznamu v rámci odboru, jednotná metodika v tuto chvíli není dostupná. Přestože je však Záznam sociálního pracovníka standardizovaný, naráží v něm na řadu nejasností, ale v rámci odboru toto vyřeší a nastaví. Písemná forma je tištěná verze spisové dokumentace, do které se zakládají všechny tištěné záznamy (které jsou vedeny i v elektronické složce), zakládá se fyzicky.

Závazný je dále pro pracovníky obcí (ale také pro pracovníky Úřadu práce) JIS, tedy záznam do aplikace OKnouze (Standardizovaný záznam klienta). Sociální odbory do OKsystem zaznamenávají maximum práce, tzn. schůzky, telefonáty apod., z důvodu důležitosti vykazování celkového počtu intervencí. Uvědomují si, že z těchto údajů se odvíjí Příspěvek na výkon sociální práce. Na druhou stranu jsme zaznamenali kritiku tohoto systému, konkrétně se jednalo o:

- předvolené možnosti neodpovídají práci s klientem v praxi (např. v nabídce není návštěva klienta v domácnosti, ale pouze sociální šetření a další)
- vždy je nutné klienta zařadit pouze pod jednu cílovou skupinu, což je v některých případech velmi složité³⁰
- je možné zadat pouze jednu intervenci s klientem denně, pokud je klient v kontaktu se sociálním pracovníkem vícekrát v průběhu jednoho dne, nelze zadat
- přístup k vyplňování do aplikace se v rámci jednotlivých sociálních odborů liší
- do aplikace nelze zadat např. individuální plán práce s klientem, vyhodnocení práce s klientem apod.
- v aplikaci může klienta vést pouze jedna sociální pracovnice či je klient sdílený.

Dále sociální pracovnice pracují s vnitřními systémy úřadu či poštovními programy. Některé programy užívané pro evidenci práce s klientem umí např. poslat klientovi SMS. Z některých systémů lze oproti systému OKnouze také vygenerovat základní statistiky dokumentující penzum sociální práce na obci.

Příkladem dobré praxe je vedená osobní statistika každého zaměstnance, která vychází z formuláře V26. Sociální pracovnice si v průběhu roku vedou osobní statistiku, konkrétně si podle V26 připraví karty a na konci roku mají k vyplnění již vše připraveno.

³⁰ Klienta lze zařadit do více cílových skupin, jedna z nich je uvedena jako hlavní. Bývá těžké určit, která skupina je hlavní a které skupiny vedlejší, většinou spolu úzce souvisí.

5.8. Vnitřní komunikace úřadu

Tato podkapitola popisuje dvě roviny komunikace, komunikaci v rámci jednotlivých odborů a jejich agend a informovanost jednotlivých zaměstnanců.

V rámci vnitrouřadové komunikace se běžně využívají tyto komunikační nástroje: telefon, e-mail, intranet, sdílené kalendáře. Běžné jsou pravidelné porady vedoucích odborů a pravidelné i mimořádné porady v rámci odborů, z kterých se pořizují zápisy a zaměstnanci svým podpisem stvrzují, že jsou s obsahem seznámeni. Tento systém je hodnocen jako vyhovující. Informace se k nim dostanou vždy a ve srozumitelné formě. Vedoucí odboru se také pravidelně účastní jednání zastupitelstva obce.

5.9. Pracovní podmínky, vybavení a pracovní prostředí³¹

V této kapitole se budeme věnovat popisu vybavení pracoviště/kanceláře, vybavení sociálních pracovníků, které jim umožňuje práci v terénu, pracovním podmínkám a bezpečnosti.

Vybavení jednotlivých pracovišť sociálních odborů se velmi liší.

Není obvyklé, aby každá sociální pracovnice disponovala služebním mobilním telefonem či notebookem. Mají například pouze jeden notebook na odbor, případně jeden služební mobilní telefon pro několik zaměstnankyň. Notebooky jsou využívány primárně při vzdělávání, v rámci terénní práce s klienty pouze v minimální míře. V terénu naopak sociální pracovnice preferují záznamy na papír, které v kanceláři zpracují do elektronické podoby.

Některé Sociální odbory (v rámci agendy sociální práce) mají problémy s využitím služebních vozidel. Ve většině případů se jedná o vozidla, která jsou pořízena z dotace na výkon SPOD, a tudíž k tomuto účelu vázána.

Některé odbory disponují bezpečnostním vybavením, sociální pracovnice mají k dispozici v rámci práce v terénu pepřové spreje, v kanceláři mají signalizační zařízení, která mohou použít, pokud se cítí být klientem ohrožené. Některé pracovnice absolvovaly školení sebeobrany.

Na většině sociálních odborů je také k dispozici zasedací místnost, je zde nutná rezervace. Možnost využívat zasedací místnost je velmi důležitá v momentě, kdy je třeba jednat s klienty v soukromí, jelikož kanceláře jsou ve většině případů sdílené několika sociálními pracovníky.

³¹ Pracovní prostředí charakterizuje soubor faktorů, které působí na člověka v určitém prostoru anebo také soubor podmínek, za kterých se uskutečňuje pracovní proces. V ergonomické normě ČSN EN ISO 6385 je pracovní prostředí definováno jako soubor fyzikálních, chemických, biologických, organizačních, sociálních a kulturních faktorů působících na člověka.

Co dále chybí, je např. dataprojektor, jehož zapůjčování je vnímáno negativně ve vztahu ke komplikovanému přenosu a náročnějšímu zprovoznění.

Pracovní doba námi oslovených sociálních pracovníků byla flexibilní, nastavení jednotlivých sociálních odborů se však lišilo. Je důležité vždy dodržet potřebné penzum odpracovaných hodin a pevnou část pracovní doby i stanovené úřední hodiny.

5.10. Postavení odboru uvnitř úřadu, vztahy (spolupráce a komunikace) v rámci úřadu

V rámci rozhovorů jsme zaznamenali rozdílné hodnocení sociálního odboru v souvislosti s jeho postavením v rámci úřadu. Setkali jsme se jak s hodnocením, že sociální odbor je rovnocenný ostatním odborům, tak s pocitem, kdy je tento odbor vnímán jako méněcenný a je v rámci úřadu upozaděný, a tedy jeho pozice při spolupráci či komunikaci s ostatními zaměstnanci úřadu není vždy snadná. Mnohdy to může souviset i s umístěním sociálního odboru v rámci úřadu. Typická je situace, kdy je sociální odbor detašovaným pracovištěm, nenachází se tedy v hlavní budově úřadu. Na druhou stranu toto umístění (klid, malá návštěvnost budovy) může vyhovovat realizaci sociální práce ve smyslu zachování soukromí a anonymity klientů.

Sociální práce je také komplikovaná rozdílnými pohledy na klienty, kdy ostatní zaměstnanci z jiných odborů úřadu nesdílí stejný pohled na problematiku klienta, přistupují k situaci pouze z finančního hlediska. Toto se často projevuje ve vztahu k zajištění bydlení klientů sociálních pracovníků, které je mnohdy díky přístupu ostatních odborů nereálné.

Sociální pracovníce také zmiňovaly problematiku hranice náplně práce a kompetencí své práce. Uvedeme konkrétní příklad, který se týká vystěhování klienta z ubytovny, kdy je tato činnost z pohledu úřadu očekávána od sociální pracovníce, ale sociální pracovníce si není jistá, zda spadá do její kompetence, jelikož se z jejího pohledu jedná o střet zájmů, který ohrožuje výkon sociální práce ve vztahu ke klientovi (byla v pozici správce bytu, ale také bylo jejím úkolem řešit situaci spojenou s nepříznivou situací klienta).

Mezilidské vztahy na pracovišti byly v rámci rozhovorů hodnoceny jako bezproblémové.

5.11. Možnosti profesního růstu³²

Z šetření vyplynulo, že sociální pracovníce se účastní školení tak, aby odpovídalo jejich konkrétní pracovní náplni (opatrovnictví, psychologická/psychiatrická problematika, přístup ke klientům

³² Dle zákona č. 312/2002, o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je sociální pracovník povinen se vzdělávat v rozsahu, který tyto zákony stanovují.

apod.), řídí se také metodickými doporučeními Krajského úřadu Středočeského kraje. Cílem těchto školení je zvyšování kvality sociální práce pro výše uvedené skupiny osob.

V rámci sociálních odborů zároveň probíhá neformální zvyšování kompetencí prostřednictvím pravidelných setkání zaměstnankyň odboru, sdílení a předávání zkušeností, podpory ze strany vedoucích odborů.

Poptávka po vzdělávání je logicky závislá na délce profesní praxe jednotlivých zaměstnanců. V souvislosti s epidemiologickou situací se změnil postoj k online formě vzdělávání.

Informace dohledávají sociální pracovníce dále na internetu, případně využívají kontakty na organizace v území.

Sociální pracovníce by uvítaly možnost pravidelných konzultací, a to především v oblasti práva a sociálních dávek.

Možnost supervizí, individuálních i týmových, vnímají jako další podporu své práce.

Za přínosné jsou také považovány metodické dny organizované Krajským úřadem Středočeského kraje.

5.12. Výkon sociální práce ve SO ORP Vlašim³³ - Odbor sociální a zdravotní MěÚ Vlašim

Správní obvod obce s rozšířenou působností Vlašim je jedním ze správních obvodů Středočeského kraje. Zahrnuje město a dalších 47 obcí. Rozsah správního obvodu se plně kryje se správním obvodem obce s pověřeným obecním úřadem Vlašim v okrese Benešov.

Správní obvod obce s rozšířenou působností VLAŠIM je vymezen územím obcí: Bernartice, Bílkovice, Blažejovice, Borovnice, Ctiboř, Čechtice, Děkanovice, Dolní Kralovice, Dunice, Hradiště, Hulice, Chlum, Chmelná, Javorník, Kamberk, Keblov, Kladruby, Kondrac, Křivsoudov, Kuňovice, Libež, Locket, Louňovice pod Blaníkem, Miřetice, Mnichovice, Načeradec, Ostrov, Pavlovice, Právnín, Psáře, Radošovice, Rataje, Řimovice, Slověnice, Snět, Soutice, Strojetic, Studený, Šetějovice, Tehov, Tichonice, Tomice, Trhový Štěpánov (město), Veliš, Vlašim, Vracovice, Všechlapy, Zdislavice.³⁴ V území jsou obce I. a III. typu, v území se nenachází obec s pověřeným obecním úřadem.

Obrázek č. 1 Mapa ORP Vlašim

Zdroj:

<https://www.czso.cz/>

³³ Počet obyvatel k 1.1.2020 byl 25 947.

³⁴ https://www.czso.cz/csu/xs/2125_so_orp_vlasim

Tabulka č. 1 Počet úvazků na sociální práci - Odbor sociální a zdravotní MěÚ Vlašim (k 31.3.2021)

Počet zaměstnankyň	Počet úvazků na sociální práci a romského poradce		
2	1,9		
	Z toho:	1,8	sociální kurátor, sociální pracovník
		0,1	romský poradce

Zdroj: Odbor sociální a zdravotní MěÚ Vlašim

Tabulka č. 2 Počet úvazků na sociální práci vztažených k počtu obyvatel ORP Vlašim

Počet obyvatel ORP k 31.12.2020	25 947
Počet obyvatel ORP 0 - 17 let k 31.12.2020	4 766
Počet obyvatel ORP 18+ k 31.12.2020	21 181
Počet obyvatel ORP 18 + na 1 úvazek SP	11 148

Zdroj: ČSÚ, MěÚ Vlašim, vlastní výpočet

Dle vedoucí odboru je počet úvazků (1,8) na sociální práci dostačující, jelikož v území velmi dobře fungují poskytovatelé sociálních služeb (jmenováno bylo především Nízkoprahové denní centrum PS okresu Benešov a pracovník terénních programů). Práce v terénu (především se jedná o depistáže v rámci celého území ORP) zabere odhadem 1/3 úvazku na sociální práci na obci.

5.13. Výkon sociální práce ve SO ORP Dobříš³⁵ – Sociální odbor MěÚ Dobříš

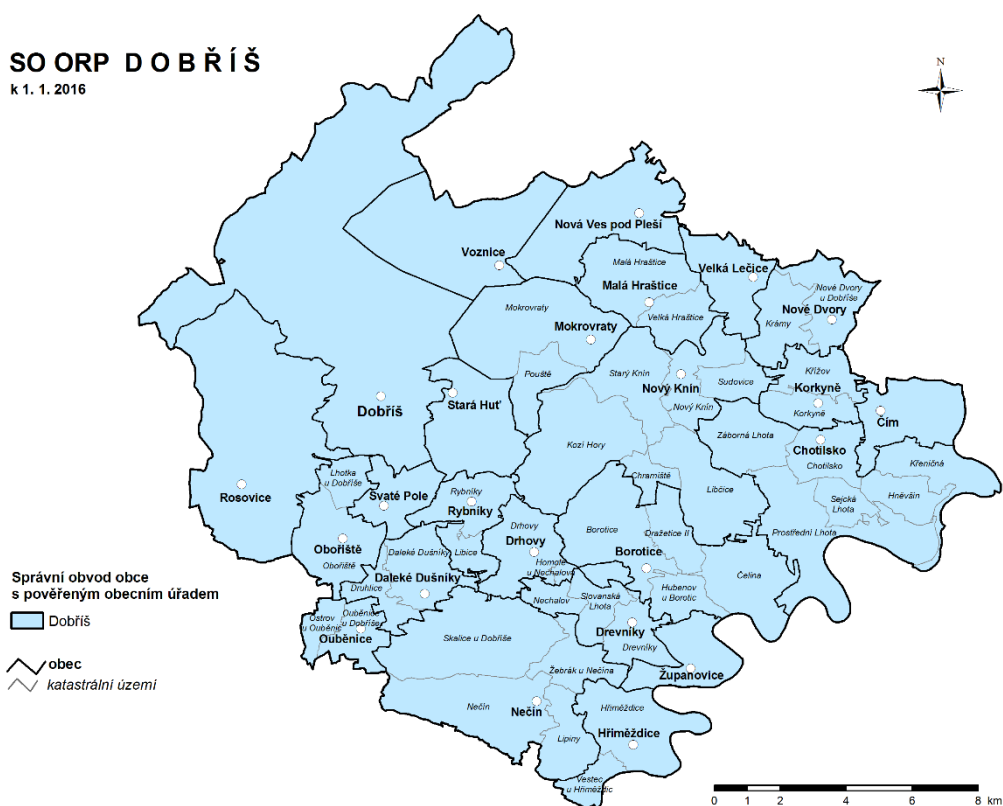
Správní obvod obce s rozšířenou působností Dobříš je jedním ze správních obvodů Středočeského kraje. Zahrnuje města Dobříš a Nový Knín a dalších 22 obcí. Rozsah správního obvodu se plně kryje se správním obvodem obce s pověřeným obecním úřadem Dobříš v okrese Příbram.

Správní obvod obce s rozšířenou působností DOBŘÍŠ je vymezen územím obcí: Borotice, Čím, Daleké Dušníky, Dobříš, Drevníky, Drhovy, Hřiměždice, Chotilsko, Korkyně, Malá Hraštice, Mokrovraty, Nečín, Nová Ves pod Pleší, Nové Dvory, Nový Knín, Obořiště, Ouběnice, Rosovice, Rybníky, Stará Huť, Svaté Pole, Velká Lečice, Voznice, Županovice.³⁶ V území jsou obce I. a III. typu, v území se nenachází obec s pověřeným obecním úřadem.

³⁵ Počet obyvatel k 1.1.2020 byl 23 079.

³⁶ https://www.czso.cz/csu/xs/2107_so_orp_dobris

Obrázek č. 2 Mapa ORP Dobříš

Zdroj: <https://www.czso.cz/>

Tabulka č. 3 Počet úvazků na sociální práci – Sociální odbor MěÚ Dobříš (k 31.3.2021)

Počet zaměstnankyň	Počet úvazků na sociální práci a romského poradce	
3	1,8	
	Z toho:	1,7 sociální kurátor, sociální pracovník
		0,1 romský poradce

Zdroj: Sociální odbor MěÚ Dobříš

Tabulka č. 4 Počet úvazků na sociální práci vztažených k počtu obyvatel ORP Dobříš

Počet obyvatel ORP k 31.12.2020	23 263
Počet obyvatel ORP 0 - 17 let k 31.12.2020	4 832
Počet obyvatel ORP 18+ k 31.12.2020	18 431
Počet obyvatel ORP 18 + na 1 úvazek SP	10 239

Zdroj: ČSÚ, MěÚ Dobříš, vlastní výpočet

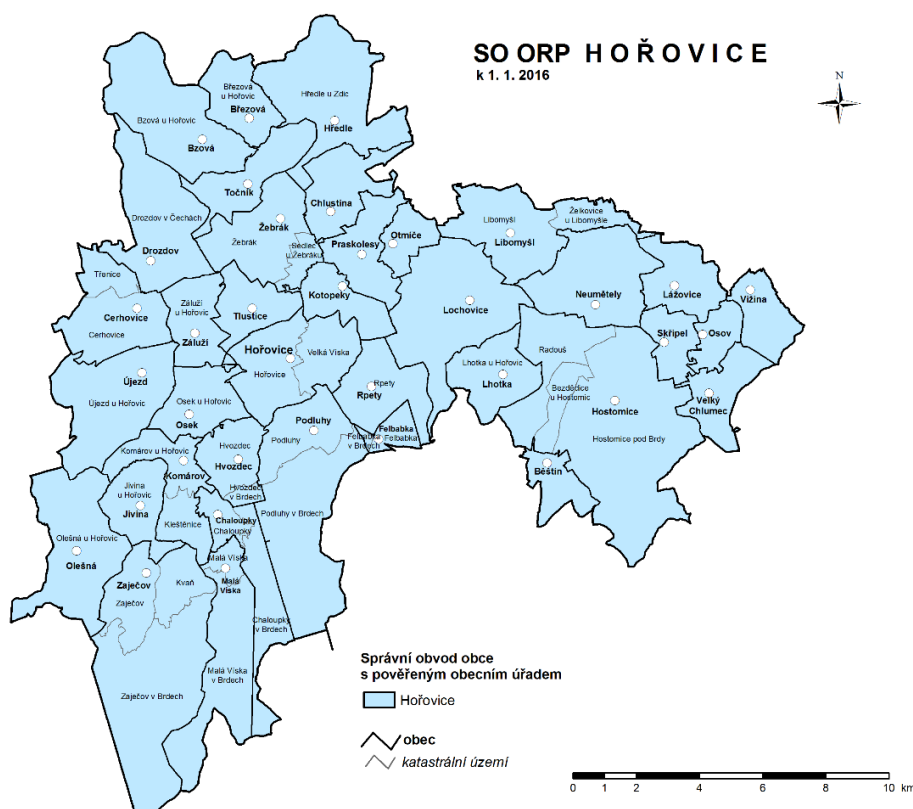
V současné době je na sociální práci v rámci odboru vyčleněno 1,7 úvazku (k navýšení došlo ve 3/4 roku 2020).

5.14. Výkon sociální práce ve SO ORP Hořovice³⁷ - Odbor sociálních věcí, zdravotnictví a školství MěÚ Hořovice

Správní obvod obce s rozšířenou působností Hořovice je jedním ze správních obvodů Středočeského kraje. Zaujímá jihozápadní polovinu okresu Beroun. Zahrnuje města Hořovice, Hostomice a Žebrák a dalších 35 obcí. Rozsah správního obvodu se plně kryje se správním obvodem obce s pověřeným obecním úřadem Hořovice v okrese Příbram.

Správní obvod obce s rozšířenou působností HOŘOVICE je vymezen územím obcí: Běštín, Březová, Bzová, Cerhovice, Drozdov, Felbabka, Hořovice, Hostomice, Hředle, Hvozdec, Chaloupky, Chlustina, Jivina, Komárov, Kotopeky, Lážovice, Lhotka, Libomyšl, Lochovice, Malá Víska, Neumětely, Olešná, Osek, Osov, Otmíče, Podluhy, Praskolesy, Rpety, Skřípel, Tlustice, Točnick, Újezd, Velký Chlumec, Vižina, Zaječov, Záluží, Žebrák.³⁸ V území jsou obce I. a III. typu, v území se nenachází obec s pověřeným obecním úřadem.

Obrázek č. 3 Mapa ORP Hořovice

Zdroj: <https://www.czso.cz/>

³⁷ Počet obyvatel k 1. 1. 2020 byl 30 131.

³⁸ https://www.czso.cz/csu/xs/2108_so_orp_horovice

Tabulka č. 5 Počet úvazků na sociální práci - Odbor sociálních věcí, zdravotnictví a školství MěÚ Hořovice (k 31.3.2021)

Počet zaměstnankyň	Počet úvazků na sociální práci a romského poradce		
6	4 ,1		
	Z toho:	0 ,4	sociální kurátor
		3 ,6	sociální pracovník
		0 ,1	romský poradce

Zdroj: Odbor sociálních věcí, zdravotnictví a školství MěÚ Hořovice

Tabulka č. 6 Počet úvazků na sociální práci vztažených k počtu obyvatel ORP Hořovice

Počet obyvatel ORP k 31.12.2020	30 316
Počet obyvatel ORP 0 - 17 let k 31.12.2020	5 662
Počet obyvatel ORP 18+ k 31.12.2020	24 654
Počet obyvatel ORP 18 + na 1 úvazek SP	6 014

Zdroj: ČSÚ, MěÚ Hořovice, vlastní výpočet

V současné době je na sociální práci v rámci odboru vyčleněno 4 úvazku, který je dělen mezi 6 pracovníků, včetně vedoucí odboru.

5.15. Výkon sociální práce ve SO ORP Votice³⁹ - Odbor sociálních věcí MěÚ Votice

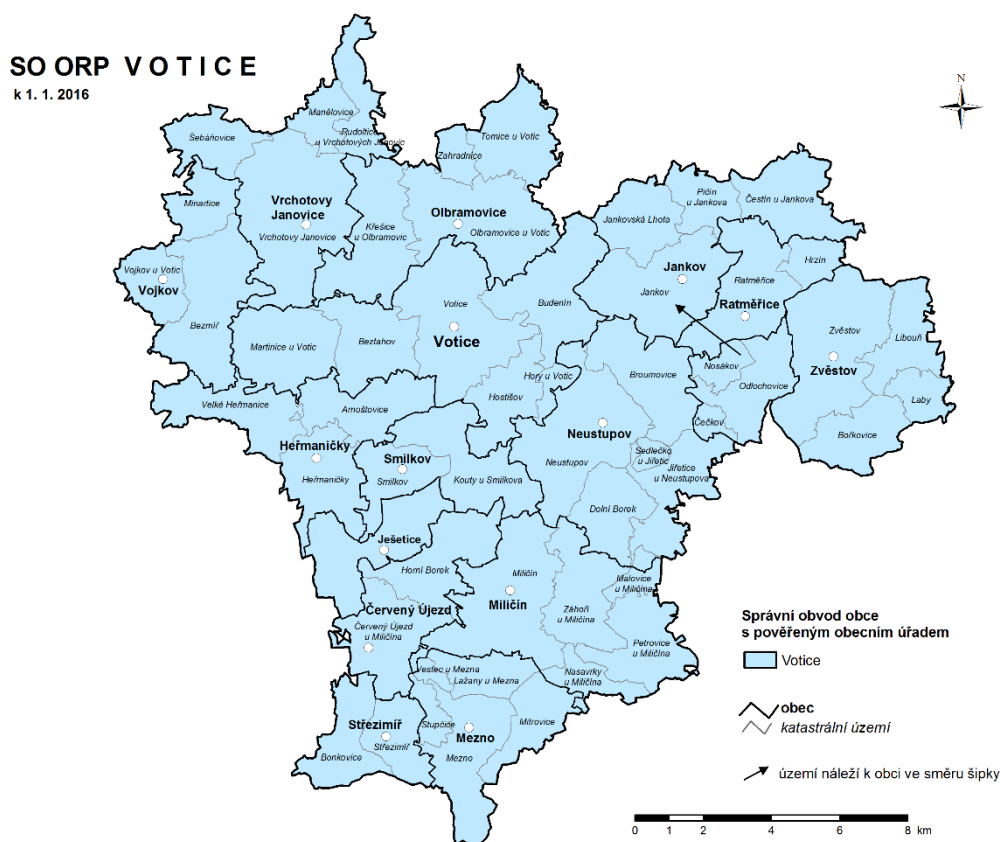
Správní obvod obce s rozšířenou působností Votice je jedním ze správních obvodů Středočeského kraje. Zahrnuje město Votice a dalších 14 obcí. Rozsah správního obvodu se plně kryje se správním obvodem obce s pověřeným obecním úřadem Votice v okrese Benešov.

Správní obvod obce s rozšířenou působností VOTICE je vymezen územím obcí: Červený Újezd, Heřmaničky, Jankov, Ješetice, Mezno, Miličín, Neustupov, Olbramovice, Ratměřice, Smilkov, Střeziměř, Vojkov, Votice, Vrchotovy Janovice, Zvěstov.⁴⁰ V území jsou obce I. a III. typu, v území se nenachází obec s pověřeným obecním úřadem.

³⁹ Počet obyvatel k 1. 1. 2020 byl 12 445.

⁴⁰ https://www.czso.cz/csu/xs/2126_so_orp_votice

Obrázek č. 4 Mapa ORP Votice

Zdroj: <https://www.czso.cz/>

Tabulka č. 7 Počet úvazků na sociální práci - Odbor sociálních věcí MěÚ Votice (k 31. 3. 2021)

Počet zaměstnankyň	Počet úvazků na sociální práci a romského poradce		
2	1		
	Z toho:	0,4	sociální pracovník
		0,5	sociální kurátor
		0,1	romský poradce

Zdroj: Odbor sociálních věcí MěÚ Votice

Tabulka č. 8 Počet úvazků na sociální práci vztahovaných k počtu obyvatel ORP Votice

Počet obyvatel ORP k 31.12.2020	12 460
Počet obyvatel ORP 0 - 17 let k 31.12.2020	2 422
Počet obyvatel ORP 18+ k 31.12.2020	10 038
Počet obyvatel ORP 18 + na 1 úvazek SP	10 038

Zdroj: ČSÚ, MěÚ Votice, vlastní výpočet

K 31. 12. 2020 byl na sociální práci v rámci odboru vyčleněn 0,9 úvazek, který byl dělen mezi 2 pracovnice. V následujícím roce byl vyčleněn na sociální práci 1,0 úvazek.

6. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Šetření poukázalo na tyto skutečnosti:

- Pro oslovené aktéry z řad místních politiků (ve většině případů starostů) je typické vnímání sociálního odboru jako celku, bez odlišení jednotlivých agend. Primárně uváděli zkušenosti ze spolupráce s pracovníci OSPOD. Pokud pak tito účastníci šetření hovořili o sociální oblasti, tak téměř výhradně v souvislosti se sociálními či návaznými službami.
- Ve většině případů neměli zástupci obcí konkrétní a jasné představy o cílech, kompetencích či možnostech sociální práce v přenesené působnosti.
- Výše uvedené pramení částečně z faktu, že většina zástupců obcí/místních politiků nemá, případně má, minimální povědomí o obsahu sociální práce a jejím vymezení v legislativě.
- Sociální témata také ve většině případů nepatřila mezi prioritní politické cíle místních politiků.

- Pro práci sociálních pracovníků je klíčová spolupráce s partnery v území, jakými jsou orgány SPOD, zdravotnická zařízení, pobočky Úřadu práce, Probační a mediační služba ČR, školská zařízení, Vězeňská služba ČR, poskytovatelé sociálních či návazných služeb ve sledovaném území, příspěvkové organizace obcí a odbory či komise obcí, především ty, které v rámci své agendy řeší bytovou problematiku.
- Přestože je spolupráce s těmito aktéry pro výkon práce sociální pracovníce zásadní, její forma není v současné chvíli blíže specifikovaná a neexistuje žádný centrální dokument, který by ji vymezoval.
- Šetření v několika případech zároveň ukázalo nejasnosti ve spolupráci sociálních pracovníků a sociálních pracovníků OSPOD. Nebylo vždy jasné, kde jsou hranice jejich práce/kompetencí, kde se překrývají, jak je nastavena spolupráce atd.

- Šetření ukázalo odlišnosti ve struktuře cílových skupin klientů jednotlivých sociálních odborů, která samozřejmě pramení v první řadě ze specifik území, ale také je ovlivněna nastavením, přístupem a personálními kapacitami jednotlivých odborů. Stejně tak se liší míra použití jednotlivých nástrojů pro sociální práci.
- V tomto případě opět chybí bližší specifikace, např. formou doporučení, v jaké míře či v jaké intenzitě s konkrétními cílovými skupinami pracovat a jaké nástroje sociální práce využívat (jednalo se o nejasnosti týkající se depistáže, sociálních šetření nebo sociálního poradenství).
- Šetření tak ukázalo na absenci doporučených činností a postupů v sociální práci, která se lišila v rámci jednotlivých území. Jako příklad uvádíme různé pojetí depistáže, tedy pojetí toho, co je a co není depistáž.

- Z šetření také vyplynula nejasnost týkající se materiálně-technického zázemí pro výkon sociální práce na obci. Jako příklad použijeme situace, kdy mohou být sociální pracovníci v některých případech vystaveny agresivnímu projevu klienta. Není však nastavený jednotný postup, jak zaměstnance sociálních odborů chránit a jakými bezpečnostními pomůckami je vybavit.
- Šetření ukázalo na odlišný počet úvazků na agendu sociální práce v rámci sledovaných území.
- V některých oblastech organizace práce a řízení se jako zajímavé téma ukázalo srovnání agendy sociální práce na obci v přenesené působnosti s agendou SPOD. Agenda SPOD je, na rozdíl od agendy sociální práce na obci v přenesené působnosti, jasně vymezena závaznými předpisy, které se týkají především personálního zajištění, organizace práce a alokovaných prostředků.
- Povinností sociálních pracovníků je vést spisovou dokumentaci a participovat na statistických výkazech V26-01. Také v rámci vedení spisové dokumentace jsme zaznamenali rozdíly v postupu a míře detailnosti nejen mezi jednotlivými odbory, ale částečně také napříč odbory.

Příklad dobré praxe z pohledu obce s rozšířenou působností:

- Jednotná strategie nastavení sociální práce v rámci celého území, propojení klíčových aktérů prostřednictvím koordinace sociální práce, zajištění sociální práce v území prostřednictvím koordinátorky sociální práce (viz ORP Votice).
- Spolupráce jednotlivých aktérů v území.
- Multidisciplinární nastavení řešení problémů.
- Vyšší míra podpory sociální práce ze strany vedení obcí III. typu.
- Zajištění poradenství v sociální oblasti ze strany různých aktérů (např. v rámci témat: veřejné opatrovnictví, zvláštní příjemce důchodu, sociální pohřby) pro obce I. typu.
- Znalost sociální pracovníků sítě sociálních služeb, včetně znalosti způsobu poskytování konkrétní sociální služby a znalosti, komu je sociální služba určena.

Přehled používaných zkratek

CPKP – Centrum pro komunitní práci

ČR – Česká republika

DPS – dům s pečovatelskou službou

GDPR – obecné nařízení o ochraně osobních údajů

JIS – jednotný informační systém

LDN – léčebna dlouhodobě nemocných

MěÚ – Městský úřad

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NNO - nestátní neziskové organizace

Obecní úřad I. typu – obecní úřad

Obecní úřad II. typu - pověřený obecní úřad

Obecní úřad III. typu - obecní úřad obce s rozšířenou působností

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

OSV – Odbor sociálních věcí

ORP – obec s rozšířenou působností

PČR – Policie České republiky

PMS ČR - Probační a mediační služba České republiky

PnP – příspěvek na péči

SO ORP – správní obvod obce s rozšířenou působností

SZSP - standardizovaný záznam sociálního pracovníka

ÚOOÚ – Úřad pro ochranu osobních údajů

ÚP ČR – Úřad práce České republiky

VTOS – výkon trestu odnětí svobody